

Sygn. akt I UK 223/19

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania W. Ć.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do renty rodzinnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 czerwca 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w B. z dnia 12 października 2018 r., sygn. akt VI U (...) i poprzedzającą go decyzją organu rentowego w sprawie o prawo do renty rodzinnej z powództwa Pani W. Ć. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej W. Ć. prawo do renty rodzinnej o zmarłym J. Ć. – od dnia 1 czerwca 2017 r. oraz zasądził od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz ubezpieczonej W. Ć. kwotę 420 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Rozpoznając odwołanie strony powodowej od decyzji organu rentowego, Sąd Pierwszej Instancji przeanalizował stan faktyczny sprawy w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy i stwierdził, że zmarły syn wnioskodawczyni pan J. Ć. jedynie przyczyniał się do polepszenia standardu życia wnioskodawczyni,

natomiast odwołująca jest osoba uprawnioną do renty rodzinnej, a nadto w jej utrzymaniu partycypuje jeszcze syn i córka. Poprzez śmierć syna nie utraciła jedynego żywiciela i nie znajduje się w niedostatku.

Rozpoznając apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe, lecz na jego podstawie wywiódł wadliwie wnioszek w zakresie, w jakim przyjął, że ubezpieczona W. Ć. nie spełnia warunku, o którym mowa w art. 71 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a tym samym błędnie znał, że nie posiada prawa do renty rodzinnej po zmarłym synu J. Ć.. Sąd wyjaśnił, na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w oparciu o obowiązujące prawo oraz na podstawie powołanego w wyroku orzecznictwa, którego poglądy podzielił, że pojęcie „przyczyniał się” należy rozumieć jak „dał więcej, dołożył, przysporzył komuś czegoś”. W związku z tym, wykładnia logiczna i celowościowa pojęcia „przyczyniał się do ich utrzymania” karze uznać, że chodzi o sytuację, gdy pomoc świadczona przez syna na rzecz rodzica *de facto* określa jej status materialny, a śmierć takiej osoby doprowadziła do pogorszenia się tego stanu. Tym samym Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że prawidłowa wykładnia celowościowa i logiczna oparta na zgromadzonym materiale dowodowym pozwala uznać, że zmarły J. Ć. „przyczyniał się do utrzymania” W. Ć. w rozumieniu art. 71 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wobec tego spełnione zostały wszystkie warunki do ustalenia, że ubezpieczonej przysługuje prawo do renty rodzinnej po zmarłym J. Ć..

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną organ rentowy, zarzucając wyrokowi Sądu drugiej instancji na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. naruszenie prawa materialnego - art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędne rozumienie art. 71 pkt 1 tejże ustawy, polegające na przyjęciu, że użyte w tymże przepisie sformułowanie „przyczyniał się do ich utrzymania” powinno być rozumiane w ten sposób, że do spełnienia zawartej w nim przesłanki prawa do renty rodzinnej wystarczające będzie wykazanie choćby częściowego pozostawania na utrzymaniu zmarłego i, że w sformułowaniu tym nie chodzi o to, że rodzice wymagali pomocy swego dziecka, lecz o to, czy pomoc ta była im faktycznie udzielona. Zdaniem

organu rentowego renta rodzinna po śmierci dziecka przysługuje rodzicom tylko wtedy, gdy sami nie mogą zapewnić sobie utrzymania. Organ rentowy wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., bowiem istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie. Ewentualnie organ rentowy wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i orzeczenie co do istoty sprawy oraz zwolnienie organu rentowego od kosztów postępowania na podstawie art. 114 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jak również o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej organ rentowy przywołuje określone orzecznictwo sądowe, przekonując, że linia orzecznicza na tle przedmiotowej sprawy kształtuje się dwutorowo. W myśl pierwszej przywołanej grupy orzeczeń, podstawowym warunkiem nabycia prawa do renty rodzinnej jest przede wszystkim tzw. „utrata żywiciela”, którego śmierć – bez ustania prawa do renty, groziłaby członkowi rodziny „utrzymywanemu” przez tego głównego żywiciela utratą podstawowych źródeł utrzymania i niedostatkiem. W myśl drugiej grupy orzeczeń, samo przyczynianie się do utrzymania jest wystarczające dla przesadzenia o przyznaniu prawa do renty rodzinnej. Organ rentowy uważa, że zasadna jest ta linia orzecznictwa, która stanowi, że samo przyczynianie się do utrzymania nie jest wystarczające dla przesadzenia o przyznaniu prawa do renty rodzinnej i, że renta rodzinna po śmierci dziecka przysługuje rodzicom tylko wtedy, gdy sami nie mogą sobie zapewnić utrzymania i dziecko bezpośrednio przed śmiercią przyczyniało się do ich utrzymania. Taka linia orzecznictwa w kontekście stanu faktycznego przedmiotowej sprawy powinna, zdaniem organu rentowego zostać zastosowana.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi, to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777). Należy przede wszystkim zauważyć, że uzasadnienie skargi kasacyjnej w istocie zmierza do zakwestionowania oceny prawnej poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych oraz dowodów, jak również sprzyja wybranej linii orzecznictwa sądowego w podobnych sprawach.

Problem interpretacji przesłanki nabycia prawa do renty rodzinnej przez rodziców zmarłego, który zgodnie z art. 71 pkt 1 ustawy emerytalnej winien „bezpośrednio przed śmiercią przyczyniać się do ich utrzymania” znalazł już rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy konsekwentnie przyjmuje bowiem, że „przyczynianie się do utrzymania” oznacza, z jednej strony regularność świadczeń, które jednak nie polegają na polepszeniu standardu życia, jeżeli przed otrzymaniem dodatkowych środków, rodzic był w stanie zaspokoić swoje podstawowe potrzeby socjalne. Sąd łączy wystąpienie tej przesłanki ze

spełnieniem – choćby dobrowolnie – obowiązku alimentacyjnego (II UK 65/11; I UK 18/13; III UK 159/17).

Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecnictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia, ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni, bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (I UK 370/11; II PK 274/11; I IK 328/11).

Sąd drugiej instancji ocenił, że w rozważanym przypadku brak pomocy ze strony zmarłego oznaczałby popadnięcie matki w niedostatek. Podkreślono również, że beneficjentka miała prawo do alimentów ze strony zmarłego syna. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, że brak jest podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jeżeli rzekome rozbieżności w interpretacji prawa wynikają z odmiennych stanów faktycznych (III PK 48/11).

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Odpis skargi kasacyjnej doręczono w dniu 14 maja 2019 r., a odpowiedź 18 grudnia 2019 r. Odpowiedź wpłynęła po upływie dwutygodniowego terminu z art. 398⁷ § 1 k.p.c. i to o ponad pół roku, a zatem nie należy uwzględnić wniosku o koszty.